

August August august

Pavel Kohout

sdo

Pavel Kohout

se narodil roku 1928 v Praze. Těsně po válce navštívil Osvětim, kde prožil před válkou několik let klidného, šťastného dětství (jeho otec tam působil jako obchodní zástupce firmy Praga). Otřesný prožitek z návštěvy osvětimského koncentračního tábora a poválečná propaganda, zveličující podíl komunistů na protifašistickém odboji na úkor ostatních složek našeho odboje, jej přivedly do řad bojovné svazácké generace.

Již jako student pražského gymnázia debutoval sbírkou básní Maruška (1946).

Po maturitě v r. 1947 vstoupil na filozofickou fakultu Univerzity Karlovy a souběžně pracoval do roku 1949 v pražském rozhlasu. V roce 1949 byl vyslán jako kulturní atašé do Moskvy, v roce 1950 byl jmenován šéfredaktorem Dikobrazu, v letech 1953–1955 byl redaktorem Československého vojáka.

V roce 1950 napsal soubor próz pro děti O černém a bílém, v roce 1952 knihu reportáží z helsinské olympiády Olympijský zápisník. Téhož roku debutoval i jako dramatik hrou Dobrá píseň (r. 1955 je datována nová verze této hry). V této době vyšly i dvě jeho básnické sbírky: Verše a písně (1953) a Čas lásky a boje (1954).

K této části svého díla dnes P. Kohout zaujímá ostrý sebeironický postoj, sdělovaný nezdídkou velmi ostentativním způsobem: „Nebesa! Proč právě mně musí pořád šlapat na paty mládí!“

K jeho prozření, k poznání toho, co se u nás vlastně po únoru 1948 dělo, dochází právě v polovině padesátých let.

Už od dramatu Záříjové noci (1956), které vzbudilo odpor ve velitelském sboru naší armády pro snahu o pravdivé zobrazení života vojáků, proniká do jeho díla společensko-kritická tonalita, která spolu se zvláštním lyrismem jeho (převážně dramatických) prací vzbudila velkou pozornost. Kohoutova hra Taková láska (1957, nová verze 1958) se stala takovým hitem našich divadel, že si její autor mohl dovolit opustit i své poslední stálé zaměstnání v Čs. televizi, kam nastoupil roku 1955, a věnovat se plně literární tvorbě.

Do tohoto jeho tvůrčího období spadají ještě hry Sbohem, smutku (1958) a Třetí sestra (1960, definitivní verze 1961) a kniha veršů Mariánské Lázně (1960).

Pak následovalo jakési tvůrčí intermezzo, kdy se zabýval jevištními přepisy prozaických

textů. V roce 1961 zdramatizoval Čapkovu Válku s mloky a z roku 1962 je jeho první verze scénické podoby románu J. Vernea Cesta kolem světa za 80 dní.

Přelomovým dílem v jeho tvorbě je právě hra August, August, august. Začal ji psát roku 1967 a dokončil ji v roce 1968. Toto „cirkusové představení s jednou přestávkou“ o konfliktu lidského snu s tupostí i zchtralostí moci jako by svým tragickým závěrečným akordem předjímalo dramatický konec našich polednových snů o možnosti obrody socialismu, který nastal 21. srpna 1968.

Od této chvíle se hlavním Kohoutovým autorským zájmem stalo nemilosrdné odhalování totality a jejích mechanismů ve všech podobách. P. Kohout byl ovšem prohlášen tehdejší oficialitou za prohibitivního autora a početná řada jeho děl se tak nemohla dostat k širšímu čtenářskému okruhu, o jevištích našich divadel už nemluvě. Vycházela jen ve svobodném světě, u nás pak až později v samizdatových edicích.

Z období těsně po srpnu 1968 je to drama Nenávist v prosinci (1968), aktovka Aksál a zejména jeho autobiografická zpověď Z deníku kontrarevolucionáře s podtitulem „od tanků k tankům“, tj. od května 1945 do srpna 1968. Ta byla napsána v roce 1969.

Z roku 1970 pochází jeho aktovka Válka ve třetím poschodí. Následujícího roku napsal na motivy novely ruského předrevolučního klasika L. Andrejeva Tma hru Ubohý vrah a z téhož roku je i román Ta muž a ten žena.

V letech 1972 a 1973 připojil k aktovce Válka ve třetím poschodí další dvě díla stejného dramatického rozměru – „malý grandguignol“ Pech pod střechem a „ohnivou frašku“ Požár v suterénu a všechny tři aktovky pojal jako volný cyklus s názvem Život v tichém domě, symbolizujícím oněmění naší společnosti normalizačtorskému režimu.

Spolu s Ivanem Klímou napsal v roce 1973 scénickou verzi Kafkovy Ameriky a v roce 1974 (z rozmaru a žertu) spolu s V. Havlem aktovku R (hru, kde se v dialogu neobjeví ani jednou písmeno R, takže ji mohl klidně přečíst přátelům i – v té době silně ráčkující – V. Havel).

Z roku 1975 je jeho aktovka Sex a drama Ruleta (opět variace na prózu L. Andrejeva) a z roku 1976 scénický přepis románu R. Rollanda Dobrý člověk ještě žije – pod názvem Král Kolas Kolikátý aneb Bůh ve Francii.

V roce 1977 spolu s V. Havlem nastylizoval slavné Prohlášení Charty 77.

Celou tu dobu žil jen z honorářů a tantiém ze zahraničních vydání a z jevištního provozování svých děl a kromě neustálého dohledu StB byl podrobován i dalším ústrkům:

byl násilně vystěhován ze svého bytu na Hradčanském náměstí, po zveřejnění Charty byl vyslýchán, zajištěn a vyšetřován ve vězení, ohrožován na životě, nucen k emigraci.

Z roku 1978 pocházejí jeho dvě větší prózy. Ta první má dlouhý název Bílá kniha o cause Adam Juráček, profesor tělocviku a kreslení v K., kontra Sir Issaac Newton, profesor fyziky na univerzitě v Cambridge. Je to příběh českého učitele, který opětovanými procházkami po stropě zneplatní gravitační zákon, což má pak nedozírné politické následky. Román je psán jako fiktivní věcná zpráva, ale je vlastně mnohovrstevnatou satirickou studií lidských povah i společenských mechanismů v totalitním státě. Druhý román z téhož roku nese název Katyně a jeho hrdinkou je Lízinka, která studuje nultý ročník nově zřízeného institutu popravnic věd, aby se stala první katyní v lidských dějinách. Je to poutavá bizarní četba o historii, dějinách a technikách výkonu trestu smrti, ale i o potencionálních katech mezi námi.

V návaznosti na Havlovy aktovky Audience, Vernisáž a Protest napsal P. Kohout další aktovku s postavou spisovatele Ferdinanda Vaňka – Atest.

V roce 1978 byl P. Kohoutovi umožněn výjezd do zahraničí na jednosezónní režisérské angažmá ve vídeňském Burgtheateru, s tajnou nadějí našich oficiálních míst, že se P. Kohout již do své země nevrátí. P. Kohout je ovšem zklamal: po vypršení smlouvy se vracel domů. A tak ho „přátelé pořádku“ na hranici zastavili a do Československa ho nepustili. Od roku 1979 tedy žije P. Kohout ve Vídni.

I soupis jeho prací za posledních 10 let je úctyhodný. V roce 1981 napsal román Nápady svaté Kláry a hru o statečném občanském zápase herečky Vlasty Chramostové Marie zápasí s anděly, v roce 1982 hru na motivy F. M. Dostojevského Hráč a jeho štěstí a pod názvem Ubohý Cyranó vlastní adaptaci slavné hry E. Rostanda, v roce 1983 podle M. Eliade Velkou hru na Javora a podle prózy G. Orwella hru 1984. Noční můra. Z roku 1984 je Marast, šestá aktovka ze života spisovatele Ferdinanda Vaňka (tu pátou mezitím napsal P. Landovský), z roku 1985 próza Vzpomínka na Biskaj, z roku 1986 Safari, poslední aktovka ze života spisovatele F. Vaňka, z r. 1987 „hra králů“ Pat a posrpnové memoáry Kde je zakopán pes, z roku 1988 Malá krevní msta a drama Ecce Constantia! (o kostnickém koncilu, ale bez postavy J. Husa). V roce 1989 vyšla jeho Hodina tance a lásky, milostný příběh, který se odehrává za války v terezínské Malé pevnosti. V letošním roce odevzdal brněnskému nakladatelství Atlantis román o osudech české politické emigrace v 80. letech, který nese název Konec velkých prázdnin.

Pavel Kohout je nositelem Velké rakouské státní ceny za evropskou literaturu a je členem Německé akademie pro řeč a tvorbu.

—s—

V nevyočitatelnosti byzantských režimů, která nejvíc skličuje občany, uvízlé v jejich soukollí je paradoxně obsažena i největší naděje na vyproštění.

Pavel Kohout

STÁTNÍ DIVADLO OSTRAVA

Pavel Kohout

AUGUST AUGUST, AUGUST

Cirkusové představení s jednou přestávkou

Režie: Pavel Hradil j. h.

Výtvarník scény a kostýmů: Jan Dušek j. h.

Hudba: Zdeněk Pololánik

Odborná spolupráce: Petr Kravčik

Dramaturg: Ladislav Slíva

Asistent režie: Jan Filip

Pan ředitel Holz knecht	Jan Filip
Inspektor manéže	Zdeněk Kašpar
August August	Tomáš Jirman
Lulu	Marie Logojdová
	Adriena Jakobovičová
Bumbul	Stanislav Malý
August junior	Ivo Hrbač ^{xx}
Paní ředitelová	Alice Kvasnicová ^{xx}
Evelýna	Sylva Slepíčková ^{xx}
	N. Máchová ^{xx}
Zaměstnanci cirkusu	členové operetního sboru a orchestru

^x posluchač ostravské konzervatoře

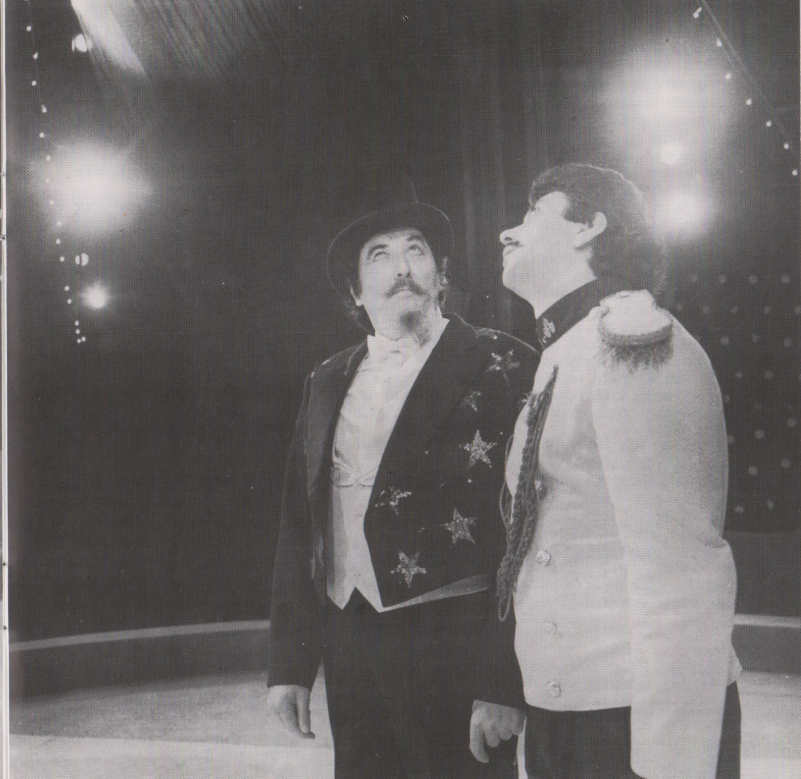
^{xx} členky baletu SDO

Představení řídí: Soňa Francová

Text sleduje: Silvie Tittlerová

Premiéra 23. června 1990 v Divadle Jiřího Myrona

... přesto tě požádám, abychom se pro jistotu vrátili ještě o něco dřív, kývneš, viš, jak na tom návratu visím a jakou může mít obecnou cenu, tvá dobrá povaha ti dovolí věřit hvězdám a mně, čím blíž tím víc mě to budí ze sna, ale i přesto se opravdu bleskově sbalíme a odjedeme ráno 4. října, což bude vědět jen Bruno Kreisky, Achim Benning a úplně na poslední chvíli i naše malinká občanská rodina, překvapení se zdaří, hranici v Grametten přejedeme brzy po poledni, ty ve žlutém Fiátku zas za svým Renaultem, že i mně bude tancovat žaludek, představím si, jak teprv tobě, a pochopím znovu, že daň ze společného života platíš především ty, pancéřová závora v ostatném drátu mezi strážními věžemi nás propustí zpět do polepšovny, žaludek se hned uklidní, zas byly vrženy kostky a nyní už musíme prostě jen podat standardní výkon, na nějž tu jsou zvyklí druzí i ti druzí, zprvu nic, úřednice Státní banky si dokonce vyžádá autogram, je to jen rutina, s níž nás odbavují, než cosí, asi telefon s Prahou, změní klima, z Jindřichova Hradce povolán náčelník, jejich šok vzrůstá, je vidět, že nepočítali s naším návratem, nejdříve špatně improvizují, náčelník, dosud v civilu, nás počne vyzývat, abychom se otočili a přijeli později, neboť se, nic hloupějšího ho nenapadne, vracíme dřív, pak přejde k obvyklým hrozbám nedozírnými následky, bude odbíhat a přibíhat, postupně si oblékne uniformu, nasadí čepici a připne zbraň, vzrůstaje teprv těmi doplňky do své funkce jako Brechtův papež, zavření v zasedačce v prvním poschodí, jejíž zdi ozdobeny diplomy za zkrášlení hraničního úseku, budeme vytrvale odpovídat, že v žádném případě nejsme ochotni dobrovolně odejít, až konečně před desátou večer kdosi, snad tajemný generál, snad generálův doktor prezident, dojde k řešení a jeho prodloužený prst na nás povolá družstvo vojáků tak mladých, aby nemohli tušit, že jejich zem si mohla kdysi dovolit i spisovatele, zvednou nás ze židlí a povlečou ze schodů, na prostranství před celníci, přezářeném světlomety jak filmový ateliér, se nám naskytne jedinečný pohled — závora do světa bude dokořán, zato cesta do vnitrozemí přehrazena barikádou služebních aut, dostrkají nás do našich vozů a s nimi do Rakouska, současně se už začne elektricky ovládaná pancéřová kláda zavírat a otočením vypínače zmizí jako po skončeném natáčení ve tmě naše vlast ...

Z epilogu knihy P. Kohouta Kde je zakopán pes

Dějiny českého divadla jsou dějinami českého národního obrození. Zatímco evropské divadlo, poháněné tažnou silou Shakespeara a Molièra, dávno vzletělo dobývat nejdlehlší prostory vesmíru ducha, české divadlo, které začalo vzházet po dvěstěletém národním temnu, muselo napřed vynalézt trakař. Když se mu to zdařilo, vyhlásilo nadšené publikum jeden z prvních divadelních kupletů za národní hymnu. Zůstal jí dodnes.

P. Kohout

Básník i prozaik jsou autory hotového díla, které funguje, ať opsáno na stroji či chrleno rotačkami, stejně, mění se jen počet čtenářů, dílo ne. Dramatik bez divadla připomíná Edisona, kterému vypnou proud, než může sebe i jiné přesvědčit, že jeho žárovka svítí.

P. Kohout

Vedoucí umělecko-technického provozu: ing. Ivan Bílek. Vedoucí scénické výroby: ing. Oto Gruszka. Vedoucí kostýmní výroby: Eliška Zapletalová. Jevištní mistři: Jan Benek, Zdeněk Václavek. Mistr osvětlení: Oldřich Malý. Mistr elektroakustiky: Bořivoj Wojnar. Mistr vlásenkárny: Jindra Kučajová. Mistr rekvizitárny: Eva Wiesnerová. Mistr garderoby: Zlata Nezhybová.

Veškerá práva k provozování tohoto díla zastupuje DILIA Praha.

Program vydalo Státní divadlo v Ostravě. Ředitel divadla: PhDr. Dalibor Malina. Šéf činohry: Stanislav Šáorský. Redakce programu: PhDr. Ladislav Sliva. Výtvarník programu: Jiří Neuwirth. Fotografie: Josef Hradil. Tisk OSTRAVSKÉ TISKÁRNĚ, s. p., provoz 21, Ostrava 1, Novinářská 7, R 3531. Cena programu 3 Kčs.

NEPŘEDÁVÁME

